

**dr Slaviša Kovačević, docent**  
**Predavanje II**  
**POJAM I SHVATANJA POLITIKE**



- 1. SEMANTIČKA ZNAČENJA**
- 2. EPOHALNO ISTORIJSKA ZNAČENJA POLITIKE**
- 3. MODERNO SHVATANJE POLITIKE**
- 4. JEDNOSTRANO TAČNA POIMANJA POLITIKE**
- 5. TELEOLOŠKO**
- 6. ETATOLOŠKO**
- 7. KRATOLOŠKO**
- 8. DISTRIBUTIVNO**
- 9. ELITISTIČKO**
- 10. DISCIPLINARNA ZNAČENJA POLITIKE**

# Semantičko značenje



- Poreklo reči politika je staro-grčko. Iz korenske reči *polis* izvedeni su i drugi izrazi i značenja, a latinske spone prema modernom izrazu reči jesu *Politia* i **Politica**.
- ***Pod politikom podrazumevamo „delatnost usmerenu na osmišljavanje, organizovanje, vođenje i regulisanje zajedničkog života ljudi, u skladu sa njihovim potrebama, interesima, predstavama, ciljevima i sredstvima u određenoj zajednici, uz saglasnost svih ili uz podčinjavanje (sa pristankom ili bez pristanka)“ (prof. Čupić).***
- ***Ovo je operativna definicija politike od koje polazimo.***

# Antički termini za politiku



## Grci

- *Politea*: grad-država, ustav, uredjenje
- *Polites*: građani, članovi političke zajednice, državljani
- *Politikos*: politički život, bios politikos
- *Ta politika*: javni poredak, javnost, opšti interes, javno dobro
- *Politika tehne*: umeće, mudrost vodjenja javnih poslova

## Rimljani

- *Civitas*: država, ustav, uredjenje.
- *Cives*: građani, članovi političke zajednice, državljani
- *Civilis*: građanski, politički život, societas civilis
- *Res publica*: javni poredak, javnost, opšti interes, javno dobro
- *Politica*: veština, umšnost vodjenja javnih poslova

# Klasično i novovekovno shvatanje politike



## Klasično antičko

- Pedagoško: oblikovanje vrline
- Jedinstvo morala i politike
- Jedinstvo društva i politike
- Horizontalni odnosi saradnje slobodnih i jednakih
- Ekskluzivni karakter politike
- Mala teritorija: neposredna politička participacija
- Mala zajednica ljudi

## Novovekovno: Makijaveli

- Teničko: disciplinovani podanik
- Nemoralna politika
- Razdvajanje društva i politike
- Vertikalni odnosi nadredjenosti i podredjenosti
- Inkluzivni karakter politike
- Velika teritorija: politička reprezentacija
- Velika zajednica ljudi

# Kompas i antena



- **Kompas, busola: samoorjentacija i invencija**
- **Antena: prijemnik, recipient**
- **Stvaralac i kreator v.s. Reproduktivno-teničko znanje**
- **Klasici bi rekli: “Neću ti pokazati put, naučiću te kako se putuje”**
- **Danas bi rekli: “Pokazaću ti put ali te neću naučiti da putuješ”**
- **Danas: “Upustvo za upotrebu života”**
- **Klasici: “Misliti, kreirati život”**

# Anglosaksonski termini za politiku



- Engleski jezik: **Polity, Politics, Policy**
- U srpskom i drugim slovenskim jezicima jedna reč, dakle politika, ima šire značenje, ona je najopštiji pojam i označava različite aspekte i strane političke stvarnosti i izražava različite klase političkih pojava i procesa u društvu. Dakle, taj pojam kod nas uključuje sve tri navedena engleska značenja politike. Zato je neophodno razlikovati opšti pojam politike, s jedne strane, od operativnih pojmova, koji ulaze u sastav opšteg pojma politike.
- Zato pojam politike ima različita shvatanja i tumačenja pa stoga postoje metodološke teškoće u definisanju pojma politike. Otuda mnoštvo definicija politike. Koliko autora toliko i odrednica politike. Zbog toga je neophodno klasifikovati različite teorijske i naučne pravce u definisanju i izučavanju politike



Termin

# Polity

- podrazumeva formalnu, **institucionanormativnu** odnosno **lnu** dimenziju politike, institucionalni i normativni sklop političkog sistema odnosno forme političke orgnanizacije društva, regulaciju postupaka i procedura, političke institucije. To podrazumeva i izbono i drugo zakonodavstvo kojima se pravno regulišu procedure i ponašanja političkih subjekata.



Termin

## Politics

- ima proceduralno značenje (politika kao **politički proces**) i podrazumeva politički proces odnosno **nastajanje, izražavanje, sukob, posredovanje i usaglašavanje interesa subjekata u polju javnog delovanja**. Politiks se odnosi i načine i mehanizme regulisanja konflikata. Ovde spadaju klasični politički koncepti kao što je moć, konflikt, konsenzus, legitimitet.





Termin

**Policy**

- ima funkcionalno značenje i podrazumeva materijalnu ili **sadržinsku** stranu politike koja se odnosi na pre-tpostavke, sadržaje i posledice **javnog odlučivanja i način sprovođenja političkih odluka**, obrada i rešavanje problema putem administrativno-upravnog sistema. Rezultat polisy-politike su obavezujuće autoritativne odluke i njihovo sprovođenje. Ona obuhvata tzv „javne politike“ (ekonomska, kulturna, obrazovna, socijalna, ekološka, naučna politika).

# Teleološko shvatanje



- **Teleologija je nauka ili učenje o svrsi ili cilju.**
- **Politika se svodi na ciljeve ili svrhe koje politička zajednica i društvo treba da ostvare. Osnovni cilj, svrha antičke politike je opšte dobro, javni interes, ostvarivanje odredjenih vrednosti. Procesi politizacije društva i borba za vlast i moć problematizuju kategoriju cilja i svrhe u politici. Različiti subjekti u politici imaju različite, često i suprotne ciljeve. Partije imaju za cilj osvajanje vlasti na izborima. Gradjani od politike očekuju da ispuni izborna obećanja i cilj im je dobar i pristojan životni standard. Interesne grupe imaju cilj da utiču na odluke vlasti u skladu sa njihovim interesima.**

# Ciljevi i sredstva u politici



- Od kratkočnih do “krajnjih” ciljeva
- Globalni ciljevi (EU, tranzicija u demokraciju, vlast,
- Taktički, tekući ili tekuci ciljevi u politici odnose se na pojedine faze političkog procesa.
- Odnos cilja i sredstva u politici
- Sredstva su način, postupak, put, tehnika realizovanja ciljeva
- Na osnovu odnosa cilja i sredstava određuje se karakter politike. Kako se politika određuje prema odnosu cilja i sredstva? Da li cilj opravdava upotrebu svih sredstava ili se samo određena sredstva mogu upotrebiti za određene za realizaciju cilja ili cilj precizno određuje sredstvo?
- Jednostrano shvatanje: cilj je samo jedna komponenta politike

# Etatističko shvatanje politike



- Svodjenje politike na državnu politiku odnosno politiku vlade
- Država je osnovni subjekt politike.
- Država svojom organizacijom i posredstvom institucija ostvaruje ciljeva i upravlja društvenim interesima i potrebama.
- Centralna tema ovako shvaćene politikologije je proučavanje države, njene organizacije, razvoja, osnovnih funkcija koje ostvaruje, pravo koje donosi i primenjuje. Dakle, proučava formalno-statičku dimenziju države.

# Kratološko shvatanje



- kratos...vladati...
- Politiku svodi na način vladanja, na sticanje i održanje vlasti i moći, na vladavinske odluke, instrumente vlasti. Ko vlada? Na koji način vlada..Koja sredstva koristi?U čije ime vlada?
- Vladavina – hijerarhijski odnos nadređenosti i podređenosti.  
Podeluna:
  - 1.vlastodrsce i upravljače
  - 2.narod ili one nad kojim se vladaPolitika je borba za vlast, dominaciju, ona umetnost vladanja.
- Vlast je najveća institucionalizovana moć.
- Moć kao nadmoć i moć kao mogućnost.

# Distributivno shvatanje politike



- Uže shatanje: politika je autoritativna distribucija (raspodela) vrednosti i dobara.
- Šire shvatanje: koje vrednosti promoviše politika, kako ih štiti, kako ih rasporedjuje
- Vrednostna mapa društva: tradicionalne i moderne vrednosti
- Pitanje smisla i svrhe politike - koje ona vrednosti postulira, afirmiše, realizuje. Vrednosti su ona dobra za koje se vežu interesi i potrebe ljudi.

# Elitističko i populističko shvatanje politike



- Da li je subjekt politike elita ili masa?
- Italijanska škola političke nauke: Pareto, Mihels, Moska.
- Elita stvara, oblikuje i sprovodi politiku, dok je narod samo puki precipijent i izvršilac volje vladajuće elite
- Kriterijumi za dobru političku elitu
- Populizam je “ideologija mase”.
- Uloga mase kroz istoriji i u tekućem političkom životu

# Demokratsko i autoritarno shvatanje politike



## Demokratska politika

- politika izbora između stvarnih alternativa, a autoritarna
- ciljevi su stvar izbora i saglasnosti svih subjekata, a u autoritarnoj politici,
- javna politika, zasniva na slobodi, otvorenosti, toleranciji, kritičkom preispitivanju
- socijalizuje i obrazuje.
- Politika kao racionalna stvaralačka moć

## Autoritarna politika

- politika eliminiše izbor i nameće izbor
- ciljevi su apsolutizovani, daleki, nerealni, iza opštih kriju se pojedinačni interesi.
- politika isključuje javnost, služi se poluistinama i lažima, zasniva se na netoleranciji
- Manipuliše
- Politika kao politika sile i nadmoći



# Normativizam i realizam



- Razlika između “treba” i “jeste”.
- Politika kao norma, ideal ili politika kao činjenična stvarnost
- Politika kao utopija ili politika kao realna mogućnost
- Politika kao budućnost ili politika kao sadašnjost
- Stvarno i moguće u politici
- Ostvariva politika
- Iracionalno i racionalno u politici

# Odnos norme i stvarnosti



- Radikalizam ili Realizam u politici.
- Politika: između norme i stvarnosti
- Nivoi i stepeni ostvarivanja politike
- Ravnoteža između norme i stvarnosti
- Normativno vrednovanje stvarnosti
- Vrednovanje cilja, norme, ideje prema stvarnosti

# Primeri



- Od vladavine većine do vladavine izabrane manjine
- Pravna jednakost i socijalna nejednakost
- Proces integracije Srbije u EU
- Politika Srbije prema pitanju Kosova